

EUs kvotesystem: Fungerer nasjonale virkemidler i tillegg?

EUs kvotesystem er basert på et såkalt «cap and trade»-system. Det er satt et tak på utslipp av klimagasser (fra kvotepliktig sektor). Dette taket reduseres hvert år slik at man skal nå målsetningene om kutt på 43 prosent innen 2030 (sammenlignet med startåret 2005). Bedriftene må skaffe kvoter for å dekke sine utslipp. En kvote tilsvarer et tonn CO₂-ekvivalenter. Bedriftene velger om de vil kutte utslipp eller bruke kvoter, ut fra hva som er mest lønnsomt.

Isolert sett innebærer dette at når en bedrift velger å kutte sine klimagassutslipp, slipper en annen bedrift å gjøre det samme (i hvert fall for en periode). Hjelper det da med nasjonale supplerende virkemidler (doble virkemidler) for å få ned utslippene i kvotepliktig sektor? Slike virkemidler kan være CO₂-avgifter, krav om utslippskutt eller støtte/kompensasjon til grønn omstilling.

EUs kvotesystem har fra starten av vært innrettet med tanke på revisjon og endringer underveis, som blant annet tar hensyn til at andre virkemidler innebærer «for mange» kvoter i omløp og for lav karbonprising. Både Norge og andre land ønsker å øke ambisjonsnivået. Det krever at den årlige reduksjonen i antall kvoter som er tilgjengelig økes over tid. Raskere utslippskutt støttet av andre virkemidler vil gjøre det mulig å få dette til. Kvotesystemet har derfor alltid vært basert på at utslippskutt har effekt over tid.

I tillegg ble kvotesystemet fra 2019 modifisert for å ta høyde for blant annet supplerende virkemidler. Gjennom en markedsstabiliseringsreserve (Market Stability Reserve) holdes kvoter tilbake ved overskudd. Etter hvert vil overskuddskvoter kunne slettes permanent.

Dette innebærer at et tonn CO₂ sluppet ut mindre i Norge ikke resulterer i et tonn CO₂ mer et annet sted i verden. Jo større utslippskutt vi kan vise til i kvotepliktig sektor i Norge, jo mindre utslipp vil skje totalt. Og jo raskere og mer kraftfullt vi kan gjennomføre utslippskutt, jo større er sannsynligheten for internasjonal enighet om å øke ambisjonsnivået på klimaområdet.

Derfor har EU og de fleste land supplerende virkemidler innenfor kvotepliktig sektor, for eksempel krav til utfasing av kullkraft, støtte til fornybar energiproduksjon og støtte til utslippskutt i industrien.

Den norske fastlandsindustrien kan langt på vei halvere sine klimagassutslipp frem mot 2030, i stor grad med omstilling til kjent teknologi. Kvotesystemet bidrar, men er langt fra nok til å få til dette. Det kreves ytterligere virkemidler, først og fremst støtte fra Enova. Tilsvarende utslippskutt kan gjennomføres billigere andre steder i Europa,

antakeligvis. Med dagens kvotesystem vil det som hovedregel også bli gjennomført kutt der det er billigst, selv om vi kutter utslippene i Norge. Norge kan trygt fortsette å gå foran med å redusere utslipp og skape en ren industri. Det er bra for klimaet. Og det sikrer arbeidsplasser og grønn konkurransekraft i norsk industri.

Oslo, 4. juni 2020